ÜREYHUKUK

TÜRK PARASI KIYMETİNİ KORUMA HAKKINDA 32 SAYILI KARARA İLİŞKİN TEBLİĞ KAPSAMINDA DÖVİZ CİNSİNDEN VE DÖVİZE ENDEKSLİ SÖZLEŞMELERİN HUKUKİ DURUMUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

07.06.2022

Berfu Yalçın, Beyza Büyükağaççı

Ekonomide yer alan ani değişimlerle birlikte döviz kurunda da beklenmedik hareketlilikler meydana gelmektedir. Bu sebeple taraflar kendilerini güvence altına alabilmek için birtakım sözleşmeleri döviz cinsinden yahut dövize endeksli olarak yapmak istemektedirler. Ancak, bu her sözleşme bakımından mümkün olmamakta ve Türk Parası Kıymeti Koruma Kanunu kapsamında bazı düzenlemeler yapılmaktadır. Bu düzenlemelerden biri de Türk Parası Kıymeti Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ'dir. Söz konusu tebliğ ile bazı sözleşmelerde bedelin ve diğer ödemelerin "döviz cinsinden veya dövize endeksli" olarak belirlenmesi engellenmiş bazı sözleşmeler bakımından ise her ne kadar dövize endeksli olarak belirlenebilmesine imkân tanınsa da ödeme yapılması aşamasında Türk Parası cinsinden yerine getirilmesi zorunlu tutulmuştur. Söz konusu yasaklamalar "Türkiye'de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdettikleri yahut akdedecekleri" denilerek kişi bakımından sınırlandırılmıştır. İşbu not kapsamında da "taraflar" ifadesi "Türkiye'de yerleşik kişiler" olarak anlaşılacaktır. Nihayetinde Tebliğ ile sözleşmelere getirilen kısıtlamalar ve bu durumun kıymetli evrakların düzenlenmesine etkisi hazırlamış olduğumuz bilgi notu ile tarafınıza sunulmaktadır.

Menkul Satış ve Kiralama Sözleşmeleri: Taraflar, menkul satış veya kiralama sözleşmelerinde, sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırabilirler. Ancak, taşıt kiralama sözleşmeleri bu istisna kapsamı dışında tutulmaktadır. Dolayısıyla, taşıt kiralama ve sözleşmelerinin bedelleri ile bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin Türk parası üzerinden belirlenmesi gerekmektedir. Bununla birlikte menkul satış sözleşmesi her ne kadar döviz cinsinden kararlaştırılmış olsa da sözleşme konusu ödeme yükümlülüklerinin Türk parası cinsinden yerine getirilmesi ve kabul edilmesi zorunludur. Bu nedenle 19.04.2022 tarihi ve bu tarih sonrasında döviz cinsinden düzenlenmiş olan çek vb. ödeme araçlarının Türkiye'de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdettikleri/akdedecekleri menkul satış sözleşmeleri konusu ödeme yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde kullanılması da mümkün değildir.

Taşıt Kiralama Sözleşmeleri: Taraflar, 13 Eylül 2018 tarihinden sonra imzalanmış taşıt kiralama sözleşmeleri ve yolcu taşıma amaçlı ticari taşıt satış sözleşme bedelleri ve diğer ödeme yükümlülükleri döviz üzerinden kararlaştırılamaz. Bu tarihten önce imzalanmış sözleşmeler Karar'dan istisna tutulmuştur.

Gayrimenkul Satış ve Kiralama Sözleşmeleri: Aşağıdaki istisnalar haricinde taraflar, konusu yurt içinde yer alan gayrimenkuller olan, konut ve çatılı iş yeri dâhil gayrimenkul kiralama ve satış sözleşmelerinde sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştıramazlar.

- Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan Türkiye'de yerleşik kişilerin veya yurtdışında yerleşik kişilerin Türkiye'de bulunan şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya dolaylı olarak %50 ve üzerinde pay sahipliklerinin veya ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketlerin alıcı veya kiracı olarak taraf oldukları gayrimenkul satış ve gayrimenkul kiralama sözleşmeleri
- Kültür ve Turizm Bakanlığından belgeli konaklama tesislerinin işletilmesi amacıyla kiralanmasıyla ilgili gayrimenkul kiralama
- Gümrüksüz satış mağazalarının kiralanmasına ilişkin gayrimenkul kiralama sözleşmeleri.

İş Sözleşmeleri: Taraflar, yurt dışında ifa edilecekler ile gemi adamlarının taraf oldukları dışında kalan iş sözleşmelerinde sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştıramazlar. Bununla beraber, Türkiye'de yerleşik olmasına rağmen Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile

vatandaşlık bağı bulunmayan kişilerin taraf olduğu iş sözleşmelerinde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

Hizmet Sözleşmeleri: Taraflar, aşağıda sayılan sözleşmeler dışında kalan danışmanlık, aracılık ve taşımacılık sözleşmeleri dâhil hizmet sözleşmelerinde sözleşme bedeli ve diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz üzerinden ya da dövize endeksli olarak kararlaştıramazlar.

- Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişilerin taraf oldukları hizmet sözleşmeleri,
- İhracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri,
- Türkiye'de yerleşik kişilerin yurtdışında gerçekleştirecekleri faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri,
- Türkiye'de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri; Türkiye'de başlayıp yurtdışında sonlanan, yurtdışında başlayıp Türkiye'de sonlanan veya yurt dışında başlayıp yurtdışında sonlanan hizmet sözleşmeleri.
- Türkiye'de yerleşik kişilerin Kültür ve Turizm Bakanlığından belgeli konaklama tesislerinde akdedeceği konaklama hizmet sözleşmeleri,
- Türkiye'de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri; bilişim teknolojileri kapsamında yurt dışında üretilen yazılımlara ilişkin satış sözleşmeleri ile yurt dışında üretilen donanım ve yazılımlara ilişkin lisans ve hizmet sözleşmeleri,
- Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye'de bulunan; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya dolaylı olarak yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin veya ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin işveren veya hizmet alan olarak taraf olduğu iş ve hizmet sözleşmeleri.

Eser Sözleşmeleri: Taraflar, döviz cinsinden maliyet içeren eser sözleşmelerinde sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini dövizcinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırabilirler.

Yazılım ve Lisans Sözleşmeleri: Bilişim teknolojileri kapsamında yurtdışında üretilen yazılımlara ilişkin satış sözleşmeleri ile yurt dışında üretilen donanım ve yazılımlara ilişkin lisans ve hizmet sözleşmelerinde sözleşme bedeli ile bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer

ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

Finansal Kiralama Sözleşmeleri: Taraflar, 32 sayılı Kararın 17 ve 17/A maddeleri kapsamında yapılacak finansal kiralama (leasing) sözleşmelerine ilişkin bedellerin döviz cinsinden kararlaştırabilirler.

Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Akdettiği Sözleşmeler: Kamu kurum ve kuruluşlarının taraf olduğu aşağıdaki sözleşme tiplerinin bedeli ile bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak belirlenebilir:

- Kamu kurum ve kuruluşlarının taraf olduğu döviz cinsinden veya dövize endeksli ihaleler, sözleşmeler ve milletlerarası antlaşmaların ifası kapsamında gerçekleştirilecek olan projeler dahilinde, yükleniciler veya görevli şirketlerin ve bunların sözleşme imzaladığı tarafların üçüncü kişilerle akdedeceği veya bahsi geçen projeler çerçevesinde akdedilecek gayrimenkul satış sözleşmeleri ve iş sözleşmeleri dışında kalan sözleşmeler, ve
- Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında gerçekleştirilen işlemlerle ilişkin olarak yapılan sözleşmeler.

Bununla birlikte, Kamu kurum ve kuruluşları ile Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı şirketlerinin (Aselsan, Havelsan, Roketsan, vb.) taraf olduğu gayrimenkul satış ve gayrimenkul kiralama dışında kalan sözleşmelerde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerin dövizcinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması, ödenmesi ve kabul edilmesi mümkündür.

SPK Kapsamında Yapılan Sözleşmeler: 32 Sayılı Karar hükümleri saklı kalmak kaydıyla, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na dayalı olarak yapılan düzenlemeler çerçevesinde, sermaye piyasası araçlarının (yabancı sermaye piyasası araçları ve depo sertifikaları ile yabancı yatırım fonu payları da dâhil olmak üzere) döviz cinsinden oluşturulması, ihracı, alım satımı ve yapılan işlemlere ilişkin yükümlülüklerin döviz cinsinden kararlaştırılması mümkündür.

Kıymetli Evraklara İlişkin Düzenleme: 32 Karara İlişkin Tebliğ'in 8 . maddesi uyarınca yukarıda açıkça izah edilen sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılamayan sözleşmeler kapsamında düzenlenecek ***kıymetli evraklarda yer alan bedellerin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak belirlenmesi mümkün değildir.*** Ancak, 32 sayılı Kararın Geçici 8

inci maddesinin yürürlüğe girdiği tarihten önce (13 Eylül 2018) düzenlenmiş ve dolaşıma girmiş bulunan bu kapsamdaki kıymetlievraklar anılan geçici madde hükmünden istisnadır. Nihayetinde, söz konusu madde uyarınca sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkün olmayan sözleşmelerde *tahsili yapılmış veya gecikmiş alacaklar* ile *gayrimenkul kira sözleşmeleri kapsamında verilen depozitolar* ve *sözleşmelerin ifası kapsamında dolaşıma girmiş kıymetli evraklar* için bu fıkra hükmü uygulanmaz

SONUÇ

Tebliğ'de yer alan aykırılıklara ilişkin 1567 sayılı Kanun m. 3/1 kapsamında 2022 yılı için 14.300 TL ile 119.175 TL tutarında idari para cezası sözleşmenin her bir tarafı için ayrı ayrı olmak üzere uygulanacaktır. Dövizle veya dövize endeksli sözleşme yapma yasağına aykırılığın tekrarlanması halinde ise verilecek idari para cezası iki kat olarak hükmedilecektir. Ayrıca hükmolunacak idari para cezasına kabahat tarihi ile tahsil tarihi arasındaki süre için 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun uyarınca gecikme zammı oranında para cezası ile tahsil olunmak üzere, gecikme faizi uygulanacaktır. Bu kapsamda henüz bir yargı kararı olmamakla birlikte, söz konusu düzenelemlere aykırı olarak yapılan sözleşmelerin geçersiz olabileceğine ilişkin görüşler mevcuttur.

ÜREYHUKUK

İsmail Paşa Sok. No: 77
34718 Koşuyolu, Kadıköy/İstanbul
Tel : +90 0216 327 27 00 pbx
Faks : +90 0216 327 27 44
https://www.urey.av.tr

Bu bilgi notu ve varsa ekleri, sadece bilgilendirme amacıyla tarafınızla paylaşılmıştır. Bu bilgi notu, uygun yasal tavsiye olmaksızın herhangi bir özel durumda veya somut olayda uygulanmamalıdır. Bu bilgi notu, diğer internet adreslerinin linklerini içerebilir, ÜreyhukuK kendisine ait olmayan web sitelerinden hiçbir şekilde sorumlu değildir ve herhangi bir web sitesi ile ilgili bilgileri, içeriği, sunumu veya doğruluğu onaylamaz, açık veya zımni herhangi bir garanti vermez. Bu bilgi notunun telif hakları ÜreyhukuK'a ait olup işbu bilgi notu ÜreyhukuK'un önceden yazılı izni olmaksızın çoğaltılamaz, çevrilemez ve değiştirilemez.